

Käsityön jaksosuunnitelma

Johanna Korkia-Aho ja Krista Lindfors

Johdanto

Jakson teemana on jouluku. Valitsimme kyseisen aiheen, koska se on jokavuotinen kulttuuriin liittyvä ja lapsille erittäin merkittävä tapahtuma. Lisäksi mielestämme aiheen käsittely ja jouluisten käsitöiden tarkastelu jo tässä vaiheessa on tulevan työmme kannalta hyödyllistä. Jakso on laajuudeltaan kahden kuukauden mittainen ja se sijoittuu marraskuusta joulukuulle. Suunnitelma on suunnattu toisen luokan oppilaille. Jaksossa integroidaan käsitöitä muun muassa äidinkieleen, kuvaamataitoon sekä musiikkiin.

Jakso alkaa oppilaiden motivoinnilla. Oppilaat viritetään teeman mukaiseen tunnelmaan luokan maskotin avulla. Maskottinalle Urho on saanut salaista postia ja oppilaiden täytyy selvittää keneltä kirje on. Kyseisessä tehtävässä täytyy laskea matematiikan laskuja: tietty tulos antaa oppilaille tietyn kirjaimen ja laskuja laskemalla kirjaimista muodostuu kirjeen lähettäjän nimi. Postin lähettäjäksi paljastuu Nuutikki-tonnttu ja kirjeessä hän pyytää oppilailta apua. Nuutikki on Korvatunturin jouluvalmisteluiden ja -yllätysten asiantuntija ja hänellä on ongelma. Nuutikki tarvitsee kipeästi oppilaiden apua luokan jouluvalmisteluiden kanssa. Nuutikki huomaa, ettei luokalla ole vielä joulukalenteria, johon hän voisi käydä öisin sujauttamassa pienen yllätyksen tai tehtävän oppilaille. Hän pyytää oppilaita pikaisesti suunnittelemaan ja toteuttamaan luokalle joulukalenterin.

Jaksosuunnitelma

Oppilaiden kanssa suunnitellaan ja valmistetaan joulukalenteri koko luokan käyttöön. Tarkoituksena on aloittaa kalenterin suunnittelu jo marraskuun alussa, jotta se saadaan valmiiksi joulukuuhun mennessä ja pääsee heti käyttöön. Projekti on oppilaslähtöinen ja oppilaiden ideointi on kyseisen työn tekemisessä merkittävässä asemassa, sillä oppilaat saavat täysin itse suunnitella ja toteuttaa kalenterin. Tehtävässä painottuu erityisesti laaja-alaisista tavoitteista *(L1) ajatteluun ja oppimaan oppiminen* (POPS 2014, 99) sekä käsityöoppiaineen tavoite ohjata oppilaita kokonaiseen käsityöprosessin hallintaan (POPS 2014, 146). Joulukalenteri on monimateriaalinen projekti, jossa toteutetaan POPS:n mukaista käsityöilmaisua, muotoilua, teknologiaa sekä yhteisöllistä suunnittelua, valmistusta ja käsityöprosessin arviointia. Joulukalenteri on oppilaita innostava projekti, jossa herätetään oppilaiden innostus käsitöihin, käsillä tekemiseen sekä herätetään heidän uteliaisuutta keksivään ja kokeilevaan käsityöhön. (POPS 2014, 146.)

Oppilaat aluksi suunnittelevat pienissä ryhmissä paperille luonnoksen siitä, minkälaisen joulukalenterin he haluaisivat tehdä luokan yhteiseen käyttöön. Ryhmissä työskentely tukee oppilaiden yhteistyötaitojen, kuten toisten kuuntelemisen sekä oman mielipiteensä esittämisen ja perustelemisen kehittymistä. Materiaalivalinnat ja työtavat ovat täysin oppilaiden itse päätettävissä, mutta opettaja ohjaa tarvittaessa oppilaita realististen suunnitelmien tekemisessä esimerkiksi ajankäyttöön ja töiden vaativuuteen liittyen. Oppilailla on halutessaan mahdollisuus hakea ideointivaiheeseen tukea kirjoista, lehdistä sekä tablettitietokoneiden avulla internetistä. Oppilaat voivat myös materiaalivalintoja tehdessään käydä perehtymässä käytettäviin materiaaleihin varastossa. Paperille tehdyn luonnoksen jälkeen oppilaat saavat tehdä prototyypin omasta joulukalenteristaan sekä suunnitelman työvaiheiden etenemisestä. Tavoitteena on ohjata oppilasta hahmottamaan käsityöprosessi kokonaisuutena sekä harjoitella ideoiden esittämistä kuvallisesti sekä kerronnallisesti. Lisäksi tarkoituksena on tukea oppilaiden itsetunnon kehittymistä käsityössä ideoinnin, oivaltamisen ja onnistumisen kokemusten kautta.

Kun ryhmät ovat saaneet suunnitelmansa valmiiksi, ne esitetään koko luokan kesken. Tavoitteena on harjaannuttaa yhteistyötaitojen lisäksi esiintymistaitoja esittelemällä ryhmän yhteiset suunnitelmat ja prototyypit. Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden mukaisesti (2014, 147) oppilaat pääsevät harjoittelemaan

myös vertaisarviointia esitysten yhteydessä antamalla toisilleen palautetta heidän suunnitelmistaan. Suunnitelmien esittelyn ja palautteenannon jälkeen oppilaat valitsevat yhdessä ideoista yhden, joka toteutetaan koko luokan voimin. Valittua suunnitelmaa voidaan vielä muokata tarvittaessa esimerkiksi käytettävien materiaalien ja työvaiheiden etenemisen suhteen.

Joulukalenterin tekemisen vaiheet dokumentoidaan sekä suunnittelun että yhteisen projektin osalta ottamalla tabletilla valokuvia. Näihin kuviin nauhoitetaan lisäksi äänite, jossa oppilaat kertovat käsityöprosessistaan. Ryhmien suunnitelmien valmistuttua näytetään kyseiset kuvat ja videot suunnitelmien ja prototyyppien esittämisen ohella muille oppilaille. Suunnitelmien lisäksi tarkoituksena on arvioida käsityöprosessia. Arvioinnissa kiinnitetään huomiota erityisesti oppilaiden tapaan antaa palautetta toisilleen ja kannustamiseen sekä työskentelyn aikana että prosessin edetessä. Oppilaat harjoittelevat vertaisarvioinnin lisäksi itsearviointia. Näin oppilaita kannustetaan omien vahvuuksien ylläpitämiseen sekä kehittymässä olevien taitojen harjaanuttamiseen (POPS 2014, 147). Joulukalenteri-tehtävässä korostuu myös ryhmätyöskentelytaitojen arviointi ja yhteisarviointi lopullisesta yhteisestä tuotoksesta eli joulukalenterista.

Tarkoituksena on, että jokainen oppilas osallistuu yhteisen joulukalenterin tekemiseen. Projektin tavoitteena on POPS:n tavoitteiden (2014,146) mukaisesti käsityötaitojen kehittyminen sekä kokemusten karttuminen. Jotta joulukalenterin yllätyksellisyys kuitenkin säilyisi, opettaja suunnittelee joulukalenterin luukkujen sisällön. Luukut sisältävät monipuolisesti eri oppiaineisiin liittyviä toiminnallisia tehtäviä. Opettaja suunnittelee erilaisia oppilaille mielekkäitä työtapoja ja opetusmenetelmiä eri luukkujen tehtäviin. Motivointi toimintaan käy Nuutikin avulla, joka jättää joka aamuksi viestin joulukalenteriin. Maanantaisin ja perjantaisin voidaan avata kaksi luukku joulukalenterista, jotta viikonlopun luukut tulee myös avattua.

Joulukalenterin luukkujen tehtäviä

Joulukalenteri tulee sisältämään useita käsitöitä muun muassa kummioppilaille tehtävän lumihiihtale-kortin, naula-lanka-taulun, piparkakku-pojan tai -tytön ompelun, sekä joulukuusenkoristeiden tekemisen. Käsityöhön liittyvien tehtävien lisäksi joulukalenterin luukut sisältävät esimerkiksi piparien leipomista, liikunnallisia tehtäviä sekä äidinkielen -

matematiikan - ja kuvaamataidon oppiaineisiin liittyviä tehtäviä. Laaja-alainen osaamistavoite (L4) monilukutaito on keskiössä, sillä joulukalenterin tehtävät liittyvät sanalliseen, kuvalliseen, auditiiviseen, numeeriseen ja kinesteettiseen symbolijärjestelmiin, jolloin oppilaiden täytyy tulkita näiden yhdistelmien avulla ilmaistua tietoa.

Lumihiihtale-kortti

Erään luukun avaamisen yhteydessä Nuutikki muistuttaa oppilaita, että joulukuun on ilon ja hyvän mielen jakamisen aikaa. Tarkoituksena on siis ilahduttaa kummioppilaita tekemällä heille lumihiihtale-kortit. Oppilaat saavat valita itse kartongin ja lankojen värit. Reiät tehdään rei'ittimellä, mikä saattaa olla joillekin oppilaille haastavaa, sillä reiät pitäisi saada tiettyyn kohtaan. Tehtävän yhteydessä oppilaat harjoittelevat vertaisoppimista, toisin sanoen oppilaat toimivat toistensa apuna, taitavien auttaessa heikommin suoriutuvia. Rei'ittämistä myös helpottaa se, että oppilaat merkitsevät lyijykynällä kohdat, mihin reiät tehdään, jonka jälkeen reiät vasta rei'itetään. Oppilaat tekevät reiät opettajan ohjeiden mukaisesti tiettyihin kohtiin, mutta oppilaiden täytyy itse pohtia, miten lanka täytyy pujotella, jotta saadaan halutun näköinen kuva. Jos tehtävä on joillekin oppilaille erityisen haastava, opettaja voi eriyttää toimintaa antamalla oppilaille mahdollisuuden tehdä vähemmän reikiä kartonkiin, jolloin lankaa ei myöskään tarvitse pujotella niin paljoa. Nopeasti työnsä valmiiksi saavat oppilaat voivat tehdä lisätyön tai toimia apuopettajina. Lisätyön valitessaan oppilaat saavat itse suunnitella ja toteuttaa työn, joka tehdään samalla tekniikalla kuin lumihiihtale-kortti. Tehtävän yhteydessä sekä apuopettajana toimimisen että vertaisoppimisen kautta kasvatuksellisenä tavoitteena toteutuu toisten auttaminen, huomioiminen ja tukeminen. Tämä nivoutuu laaja-alaiseen tavoitteeseen (L2) kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu, sillä oppilaita ohjataan myönteiseen vuorovaikutukseen ja yhteistyöhön.

Jouluinen “naula-lanka” -taulu

Yhtenä joulukalenterin luukun tehtävänä on suunnitella ja valmistaa jouluaiheinen taulu, jossa käytettävä tekniikka on kaikille sama. Tarkoituksena on naulata nauvoja lautaan tiettyyn muotoon, jonka jälkeen lanka pujotetaan naulojen välistä ja näin muodostuu haluttu kuvio. Kyseessä on siis monimateriaalinen työ. Opettaja antaa oppilaille aluksi muutamia esimerkkejä erilaisista naula-lanka -töistä, jotta oppilaat saavat konkreettisemmän käsityksen siitä, kuinka taulu käytännössä tehdään ja miltä valmis lopputulos voi esimerkiksi näyttää. Tämän jälkeen oppilaat saavat itse luonnostella ja suunnitella paperille minkälaisen kuvion he haluavat tauluun tehdä ja minkä värisiä lankoja he haluavat käyttää. Haasteena oppilaille voi olla hahmottaminen, kuinka haluttu kuvio saadaan tehtyä naulojen ja langan avulla. Kyseistä asiaa kuitenkin auttaa kuvion piirtäminen aluksi paperille ja huolellinen suunnittelu. Lisäksi opettaja auttaa ja ohjaa oppilaita tarvittaessa, jotta oppilaat osaavat suunnitella taulun heidän taitotasonsa mukaisesti.

Piparkakun tekeminen pykäpistoilla

Piparkakku-teema voidaan liittää useamman luukun sisältöön. Nuutikki voisi esimerkiksi perjantaina antaa oppilaille koko viikonlopun luukkujen tehtävät, joissa integroidaan eri oppiaineita piparkakku-teeman mukaisiin tehtäviin. Päivän tarkoituksena on innostaa ja motivoida oppilaita luetun ja itse kirjoitetun tarinan kautta käsillä tekemiseen aiheeseen liittyen. Luukkujen tehtävinä ovat tarinan kuunteleminen ja kirjoittaminen, piparkakku-pojan tai -tytön ompeleminen sekä piparkakkujen leipominen. Päivän toiminnassa korostuu erityisesti laaja-alainen oppimistavoite (L1) ajatteluun- ja oppimaan oppiminen. Käsityön tavoitteena on erityisesti opetella pykäpistojen ompelu tekniikkana ja tutustua huopakankaaseen materiaalina, mutta myös harjoitella oman työn luonnostelua ja suunnitelman toteutusta.

Motivointina opettaja voi lukea Hanhiemon satuaarre -nimisestä kirjasta tarinan Piparkakku-ukosta tai Astrid Lindgrenin kertomuksen piparkakkuja leipovasta Pepistä. Tarkoituksena on, ettei opettaja lue tarinaa kuitenkaan loppuun asti, vaan oppilaat saavat itse keksiä ja kirjoittaa tarinalle lopun. Sadutuksen lisäksi, piparkakku-pojan tai -tytön seikkailujen innoittamana, oppilaat saavat suunnitella ja ommella oman tarinansa piparkakkupojan tai -tytön. Materiaalina työn tekemiseen on huopakangasta, täyteenä toimii esimerkiksi pumpuli ja koristeluun oppilaat saavat käyttää esimerkiksi nappeja ja

huopaa. Harjoiteltava tekniikka on huopakankaan ompelu pykäpistoin. Oppilaat voivat eriyttää kyseistä tehtävää itse suunnittelemalla oman taitotasonsa mukaisen työn. Opettaja on kuitenkin oppilaiden tukena ja auttaa oppilaita tarvittaessa suunnitteluvaiheessa, jotta jokainen oppilas osaa suunnitella omaa taitotasoaan vastaavan työn. Eriyttäminen voidaan ottaa huomioon erityisesti piparkakku-pojan tai -tytön koristelussa. Taitavammat oppilaat voivat ommella esimerkiksi nappeja piparkakkunsa koristeeksi, kun taas heikommin suoriutuvat voivat käyttää opettajan avustuksella kuumaliimapistoolia ja liimata huopakankaasta koristeita työhönsä. Piparkakku-teemainen päivä päättyy piparkakkujen leipomiseen.

Joulukuusenkoriste

Oppilaat saavat ideoida erilaisia joulukuusenkoristeita ja valmistella niitä itsenäisesti. Joulukuusenkoristeiden ideointia tukee käsityö- ja askartelu varastossa vierailu, jolloin oppilaat pääsevät näkemään ja kokeilemaan käsin erilaisten materiaalien soveltuvuutta lopulliseen joulukuusenkoristeeseen. Myös internetistä ja käsityölehdistä on mahdollisuus hankkia ideoita, jolloin laaja-alainen tavoite tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

kehittyä. Lisäksi puukäsityöluokka on oppilaiden käytössä, jolloin oppilailla on mahdollisuus työskennellä syvällisemmin puisten materiaalien parissa. Myös kierrätysmateriaaleihin tutustutaan, jotta oppilaat voivat halutessaan käyttää niitä. Tavoitteena on tutustuttaa oppilaita erilaisiin materiaaleihin, jolloin tieto erilaisten materiaalien käytöstä, soveltuvuudesta ja ominaisuuksista lisääntyy. Joulukuusenkoriste-tehtävässä oppimistavoitteena on edellä mainittujen lisäksi laaja-alainen oppimistavoite (L1) ajattelu- ja oppimaan oppiminen, sillä työskentelyn lähtökohtana on ihmettely, oivaltaminen, uuden löytäminen sekä mielikuvituksen käyttäminen.

Joulukuusenkoriste-tehtävässä painottuu oman työn tavoitteiden asettaminen. Eriyttäminen onnistuu helposti, sillä oppilaat saavat itse omalla työskentelyllään ja materiaalivalinnoillaan eriyttää omaa työskentelyään. Tavoitteena on oma ideointi, suunnittelu ja toteutus eli kokonaisen käsityöprosessin valmistus. Suunnittelussa olennaisin tavoite on se, että oppilas hahmottaa, kuinka painava joulukuusenkoriste voi olla, jotta se olisi mahdollista kiinnittää kuuseen roikkumaan. Toinen suunnittelemisen tavoite on se, että kuinka joulukuusenkoriste saadaan kiinnitettyä kuuseen. Joillekin oppilaille saattanee olla haastavaa ideoida, että mitä pitäisi tehdä.

Kun työt ovat valmiit lisätään kaikkien oppilaiden työt yksitellen luokassa sijaitsevaan joulukuuseen, jolloin oppilas voi sanallisesti kertoa omasta suunnittelusta, työvaiheesta ja onnistumisesta. Monilukutaitoa on hyvä hyödyntää myös tässä, sillä oppilaat voivat kertoa kuusenkoristeen kuvallisesta ja kinesteettisistä symboleista.

Pohdinta

Joulukalenteri-projekti on hyvin monimuotoinen ja joustava, sillä se mahdollistaa jaksosuunnitelman suunnittelun ja muokkaamisen opettajalle sopivalla tavalla. Joulukalenterin omien tavoitteiden lisäksi, projektin ideana on integroida eri oppiaineita ja käyttää eri oppimisympäristöjä sekä työtapoja luovasti. Olemme joulukalenterin luokkuja suunnitellessa keskittyneet kuitenkin käsityöhön ja ideoineet muutamia tehtäviä kyseiseen oppiaineeseen liittyen. Myös tavoitteet ovat näin ollen mietitty erityisesti käsityön oppiaineen kannalta. Joukossa on esimerkkinä kuitenkin yksi työ, jossa integroidaan äidinkieltä ja käsitöitä.

Tehtävien yhteydessä oppilailla on välillä mahdollisuus itsenäiseen suunnitteluun, jolloin opettaja kertoo oppilaille tehtävän aiheen, muttei anna valmiita ideoita. Käytettävä tekniikka on tällöin myös oppilaiden itse päätettävissä. Joulukalenterin tekemisen lisäksi tällainen tehtävä on esimerkiksi joulukuusenkoristeiden valmistaminen. Joissakin tehtävissä puolestaan opettaja antaa valmiita ideoita, esimerkkejä ja vinkkejä työn tekemiseen. Lisäksi tehtävissä käytettävä tekniikka on kaikille yhteinen. Oppilaat saavat kuitenkin myös kyseisissä tehtävissä, kuten joulukortin sekä naula-lanka -taulun tekemisessä, suunnitella työstään oman näköisensä sekä varioida suunnitelmaa.

Halusimme suunnitella projektin, joka olisi mahdollista toteuttaa tulevassa työssämme. Jaksosuunnitelmaa tehdessä keskityimme erityisesti joulukalenterin tekoprosessiin, mutta ideoimme myös muutamia käsityön oppiaineeseen liittyviä tehtäviä. Joulukalenterin luukkujen sisällön suunnittelu sekä toteuttaminen voi olla opettajalle hieman työlästä, mutta on hyvä muistaa, ettei kaikkien luukkujen toiminnan täydy olla suunnitelmaltaan suuritöisiä. Esimerkiksi joidenkin luukkujen sisältönä voi olla esimerkiksi taukojumppa tai oppilaiden itse valitsema leikki. Lisäksi opettaja voi käydä päivän oppituntien aiheita läpi joulukalenterin avulla. Uskomme joulukalenterin motivoivan oppilaita ja innostavan heitä pitkäjänteiseen työskentelyyn.

Lähteet

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014.

http://www.oph.fi/download/163777_perusopetuksen_opetussuunnitelman_perusteet_2014.pdf [Viitattu 12.11.2015]

Kuvat:

Snowflake sewing card. Saatavilla osoitteessa:

<https://www.flickr.com/photos/goldtop/330122205>. [Viitattu 12.11.2015.]

Joulukuusi, naula ja lanka työ. Saatavilla osoitteessa: https://www.google.fi/search?q=snowflake+card&biw=1920&bih=979&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=0CAYQ_AUoAWoVChMI-vHu9sCKyQIVZhByCh3UwAaY#tbm=isch&q=string+and+nail+art+christmas+tree&imgref=ITlhKvEKpaKhuM%3A. [Viitattu 12.11.2015.].

Piparkakkupoika. Saatavilla osoitteessa:

http://openideat.blogspot.fi/2013_12_01_archive.html. [Viitattu 12.11.2015.]